

1. Problemy polskiego rolnictwa i gospodarki żywnościowej. Wnioski i rekomendacje - Janusz Rowiński	11
1.1. Problematyka strukturalna	12
1.1.1. Stan obecny i wnioski	12
1.1.2. Rekomendacje	16
1.2. Gospodarstwa zrównoważone środowiskowo	19
1.2.1. Stan obecny i wnioski	19
1.2.1. Rekomendacje	21
1.3. Rozdrobnione rolnictwo na terenie polskich Karpat (na obszarach górskich i podgórszych)	21
1.3.1. Stan obecny i wnioski	21
1.3.2. Rekomendacje	23
1.4. Rynek ziemi rolnej	25
1.4.1. Stan obecny i wnioski	25
1.4.2. Rekomendacje	27
1.5. Handel zagraniczny artykułami rolno-spożywczymi	28
1.5.1. Stan obecny i wnioski	28
1.5.2. Rekomendacje	29
1.6. Perspektywa społeczna	30
1.6.1. Stan obecny i wnioski	30
1.6.2. Rekomendacje	32
1.7. Wnioski ogólne	32
2. Struktury produkcyjne polskiego rolnictwa na tle struktur rolnictwa UE - Arkadiusz Sadowski, Wawrzyniec Czubak, Walenty Poczta	35
2.1. Determinanty przemian strukturalnych	35
2.2. Kierunki przemian	38
Bibliografia	43
3. Struktury obszarowe i ekonomiczne polskiego rolnictwa oraz innych państw unijnych - Arkadiusz Sadowski, Wawrzyniec Czubak, Walenty Poczta, Janusz Rowiński	45
3.1. Wstęp	45
3.2. Uwagi metodyczne	46
3.3. Struktury obszarowe i ekonomiczne polskiego rolnictwa oraz innych państw członkowskich	52
3.3.1. Uwagi wstępne	52
3.3.2. Struktury obszarowe i ekonomiczne rolnictwa państw członkowskich i ich ewolucja w latach 2005-2016	53
3.3.3. Struktury polskiego rolnictwa w roku 2016 a struktury rolnictwa innych państw członkowskich	72
3.4. Wnioski i rekomendacje	78
Bibliografia	81
4. Struktura produkcji zwierzęcej i jej ewolucja - Benedykt Pepliński, Walenty Poczta, Janusz Rowiński	83
4.1. Uwagi metodyczne	83
4.2. Pogłowie zwierząt gospodarskich ogółem w Polsce i w innych państwach członkowskich	86
4.3. Pogłowie zwierząt gospodarskich w najważniejszych gałęziach produkcji zwierzęcej w Polsce i w innych państwach członkowskich	99
4.3.1. Struktura pogłowia krów mlecznych	99

4.3.2. Struktura pogłowia trzody chlewnej 116

Bibliografia 139

5. Wyniki produkcyjne, dochodowe i efektywność gospodarowania - Arkadiusz Sadowski, Wawrzyniec Czubak, Walenty Poczta 141

5.1. Charakterystyka sytuacji w rolnictwie polskim i innych państwach członkowskich 141

5.2. Zróżnicowanie regionalne w rolnictwie polskim 146

5.3. Podsumowanie 151

5.4. Rekomendacje 156

Bibliografia 158

6. Struktury produkcyjne polskiego rolnictwa a problematyka środowiskowa - Arkadiusz Sadowski 159

6.1. Uwagi wstępne 159

6.2. Metodyka badań 162

6.2.1. Próba badawcza 162

6.2.2. Zakres danych 163

6.3. Wyniki 164

6.3.1. Potencjał produkcyjny 164

6.3.2. Aspekty ekonomiczne i produkcyjne 167

6.3.3. Aspekty środowiskowe 171

6.3.4. Spełnianie norm Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska i warunków utrzymania zwierząt 174

6.3.5. Aspekty społeczne 175

6.4. Podsumowanie 176

Bibliografia 179

7. Rynek ziemi rolnej w Polsce - Józef Pyrgies 181

7.1. Ogólna charakterystyka rynku 181

7.2. Uwarunkowania obrotu ziemią rolną 182

7.3. Dotychczasowe skutki uwarunkowań rynku ziemi rolnej 187

7.4. Obrót gruntami państwowymi 192

7.4.1. Uregulowania prawne 192

7.4.2. Zagospodarowanie gruntów państwowych 194

7.5. Obrót gruntami prywatnymi 196

7.5.1. Uregulowania prawne 196

7.5.2. Prywatny obrót własnościowy w liczbach 205

7.6. Wnioski 210

Bibliografia 215

8. Rolnictwo Południowo-Zachodniego Obszaru Funkcjonalnego województwa wielkopolskiego jako przykład zrównoważonego rozwoju wysokointensywnego rolnictwa - Benedykt Pepliński 217

8.1. Obszar funkcjonalny i zasady jego wyodrębniania 217

8.2. Zasoby ziemi 219

8.3. Zatrudnienie i bezrobocie 224

8.4. Produkcja roślinna 226

8.5. Produkcja zwierzęca 229

8.6. Wyniki ekonomiczne 234

- 8.7. Środowisko 237
- 8.8. Charakterystyka społeczno-kulturowa 238
- 8.9. Wnioski i rekomendacje 241
  - 8.9.1. Wnioski 241
  - 8.9.2. Rekomendacje 243
- Bibliografia 245

- 9. Przyrodnicze, ekonomiczne i społeczne uwarunkowania przemian w rolnictwie obszarów górzystych na przykładzie polskich Karpat - Wiesław Musiał 247
  - 9.1. Wstęp i uwagi metodyczne 247
  - 9.2. Specyfika gór i przyrodnicze uwarunkowania ich rozwoju 248
  - 9.3. Uwarunkowania stanu i rozwoju rolnictwa polskich Karpat 253
  - 9.4. Deproduktywizacja i narastanie tendencji recesywnych w rolnictwie 262
  - 9.5. Rekomendacje 269
- Bibliografia 271

- 10. Uwarunkowania rozwoju rozdrobnionego rolnictwa województwa małopolskiego - Wojciech Sroka 273
  - 10.1. Geneza rozdrobnienia agrarnego w województwie małopolskim 273
  - 10.2. Zmiany struktur agrarnych 275
  - 10.3. Rola instrumentów wsparcia rolnictwa i gospodarstw rolnych w kreowaniu zmian struktur agrarnych 286
  - 10.4. Wnioski i rekomendacje 291
- Bibliografia 295

- 11. Wykorzystanie koncepcji kosztów likwidacji gospodarstwa rolnego w rozważaniach nad barierami poprawy struktury agrarnej w województwie małopolskim - Tomasz Wojewodzic 297
  - 11.1. Dezagrarnizacja produkcyjno-dochodowa gospodarstw rolnych 297
  - 11.2. Mechanizmy likwidacji gospodarstw rolnych 301
  - 11.3. Prywatne koszty likwidacji gospodarstw rolnych 309
  - 11.4. Wnioski i rekomendacje 312
- Bibliografia 313

- 12. Polskie rolnictwo w Unii Europejskiej - perspektywa społeczna - Wojciech Knieć 317
  - 12.1. Wstęp 317
  - 12.2. Przemiany struktur społecznych rolnictwa 318
  - 12.3. Rolnicy znikają z elity wiejskiej 322
  - 12.4. Relikty chłopskiego etosu pracy w polskim rolnictwie a instrumenty wspólnej polityki rolnej 325
  - 12.5. Społeczne bariery przemian struktury agrarnej 328
  - 12.6. Rolnictwo w oczach społeczeństwa 329
  - 12.7. Biurokracja unijna a funkcjonowanie polskiego rolnictwa w Unii Europejskiej 332
  - 12.8. Rolnicy a Unia Europejska - od eurosceptycyzmu do euronormalności 334
  - 12.9. Wnioski i rekomendacje 338
    - 12.9.1. Wnioski 338
    - 12.9.2. Rekomendacje 339
- Bibliografia 340

- 13. Polski handel zagraniczny artykułami rolno-spożywczymi w latach 90. ubiegłego wieku, obecnie i

w najbliższych kilku latach - Janusz Rowiński 343

13.1. Wstęp 343

13.2. Rozwój sytuacji w okresie transformacji i członkostwa w Unii Europejskiej 344

13.2.1. Lata 1994-2002 344

13.2.2. Lata 2003-2014 347

13.2.3. Lata 2015-2017 352

13.3. Ewolucja handlu zagranicznego niektórymi artykułami rolno-spożywczymi w okresie członkostwa 355

13.4. Wnioski i rekomendacje 378

Bibliografia 384

Spis tabel 385

Spis rysunków 389